

4. háttéranyag

Kornai János

Még egyszer a "rendszerparadigmáról"

**Tisztázás és kiegészítések
a posztszocialista régió tapasztalatainak fényében**

című tanulmányához

2016 október

4. háttéranyag

Összehasonlító jelentések a posztoszocialista országokról

Kapitalizmus vs. szocializmus

Politikai-kormányzati formák

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index		EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index				Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
1	Afganisztán	2,89	Rudimentary market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	3,02	Hard-line autocracy	4,00	2,95	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
2	Albánia	6,46	Functional flaws market economy	2,33	4,34	6,95	Defective democracy	0,00	6,71	Democracy	4,14	Transitional Government or Hybrid Regime
3	Angola	4,07	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	2,92	4,25	Moderate autocracy	4,00	4,16	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
4	Azerbajdzsán	5,39	Functional flaws market economy	1,67	4,31	3,48	Hard-line autocracy	6,00	4,44	Autocracy	6,86	Consolidated Authoritarian Regime
5	Benin	5,00	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	3,83	7,55	Defective democracy	0,00	6,28	Democracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index		EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index				Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
6	Bosznia és Hercegovina	6,46	Functional flaws market economy	2,33	3,69	6,30	Defective democracy	0,00	6,38	Democracy	4,50	Transitional Government or Hybrid Regime
7	Bulgária	7,68	Functioning market economy	3,00	4,35	8,15	Democracy in consolidation	0,00	7,91	Democracy	3,25	Semi-Consolidated Democracy
8	Cseh Köztársaság	9,36	Developed market economy	3,00	4,63	9,45	Democracy in consolidation	0,00	9,40	Democracy	2,21	Consolidated Democracy
9	Észak-Korea	1,68	Rudimentary market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	2,60	Hard-line autocracy	6,00	2,14	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
10	Észtország	9,29	Developed market economy	3,67	4,93	9,70	Democracy in consolidation	0,00	9,49	Democracy	1,93	Consolidated Democracy
11	Etiópia	3,86	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	4,07	3,23	Hard-line autocracy	6,00	3,55	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
12	Fehéroroszország	4,61	Poorly functioning market economy	2,00	nincs adat	3,93	Hard-line autocracy	6,00	4,27	Autocracy	6,64	Consolidated Authoritarian Regime
13	Grúzia	5,93	Functional flaws market economy	2,00	4,48	6,70	Defective democracy	0,00	6,31	Democracy	4,61	Transitional Government or Hybrid Regime
14	Horvátország	7,46	Functioning market economy	3,33	4,05	8,40	Democracy in consolidation	0,00	7,93	Democracy	3,68	Semi-Consolidated Democracy

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index		EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index				Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
15	Jemen	3,00	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	3,64	2,82	Hard-line autocracy	6,00	2,91	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
16	Kambodzsa	4,50	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	4,15	3,73	Hard-line autocracy	5,00	4,12	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
17	Kazahsztán	6,04	Functional flaws market economy	2,00	4,48	3,73	Hard-line autocracy	6,00	4,88	Autocracy	6,61	Consolidated Authoritarian Regime
18	Kína	6,61	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	4,37	3,28	Hard-line autocracy	6,00	4,95	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
19	Kirgizisztán	5,46	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	5,95	Highly defective democracy	0,00	5,71	Democracy	5,89	Semi-Consolidated Authoritarian Regime
20	Koszovó (vitatott jogállású)	6,00	Functional flaws market economy	2,33	nincs adat	6,65	Defective democracy	0,00	6,33	Democracy	5,07	Semi-Consolidated Authoritarian Regime
21	Kuba	4,61	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	3,68	Hard-line autocracy	5,00	4,15	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
22	Kongói Köztársaság („Brazzaville-Congo”)	3,71	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	3,45	Hard-line autocracy	6,00	3,58	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index	EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index					Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
23	Laosz	4,75	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	2,90	Hard-line autocracy	6,00	3,83	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
24	Lengyelország	8,96	Developed market economy	3,67	4,51	9,50	Democracy in consolidation	0,00	9,23	Democracy	2,32	Consolidated Democracy
25	Lettország	8,50	Developed market economy	3,67	4,64	8,75	Democracy in consolidation	0,00	8,63	Democracy	2,07	Consolidated Democracy
26	Litvánia	9,00	Developed market economy	3,67	4,64	9,30	Democracy in consolidation	0,00	9,15	Democracy	2,32	Consolidated Democracy
27	Macedónia	7,07	Functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	6,65	Defective democracy	0,00	6,86	Democracy	4,29	Transitional Government or Hybrid Regime
28	Magyarország	7,79	Functioning market economy	3,33	4,29	7,60	Defective democracy	0,00	7,69	Democracy	3,29	Semi-Consolidated Democracy
29	Moldova	5,79	Functional flaws market economy	2,33	4,06	6,70	Defective democracy	0,00	6,24	Democracy	4,89	Transitional Government or Hybrid Regime
30	Mongólia	5,93	Functional flaws market economy	2,67	4,24	7,30	Defective democracy	0,00	6,61	Democracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
31	Montenegro	7,11	Functioning market economy	2,33	4,30	7,85	Defective democracy	0,00	7,48	Democracy	3,93	Semi-Consolidated Democracy

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index		EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index				Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
32	Mozambik	4,86	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	3,97	5,60	Highly defective democracy	0,00	5,23	Democracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
33	Németország	A Bertelsmann nem közöl adatot		Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	4,92	A Bertelsmann nem közöl adatot				nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel	
34	Nicaragua	5,46	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	3,77	5,60	Highly defective democracy	0,00	5,53	Democracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
35	Oroszországi Föderáció	5,71	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	4,40	Moderate autocracy	4,00	5,06	Autocracy	6,50	Consolidated Authoritarian Regime
36	Örményország	5,89	Functional flaws market economy	2,33	4,46	5,23	Moderate autocracy	2,00	5,56	Autocracy	5,36	Semi-Consolidated Authoritarian Regime
37	Románia	7,96	Functioning market economy	3,33	4,28	8,15	Democracy in consolidation	0,00	8,06	Democracy	3,46	Semi-Consolidated Democracy
38	Szerbia	7,00	Functioning market economy	2,33	3,74	7,85	Defective democracy	0,00	7,43	Democracy	3,75	Semi-Consolidated Democracy
39	Szlovákia	8,64	Developed market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	8,85	Democracy in consolidation	0,00	8,75	Democracy	2,61	Consolidated Democracy
40	Szlovénia	8,82	Developed market economy	2,67	4,50	9,20	Democracy in consolidation	0,00	9,01	Democracy	2,00	Consolidated Democracy

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
No.	Ország megnevezése	Bertelsmann Transformation Index		EBRD Transition Index	World Economic Forum	Bertelsmann Transformation Index				Freedom House Nations In Transit		
		„Market Economy Status” kvantitatív érték	„Market Economy Status” kvalitatív kategória	„Competition Policy” kvantitatív érték	„Goods market efficiency” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvantitatív érték	„Democracy Status” kvalitatív kategória	„Political System” kvantitatív érték	„Status Index” kvantitatív érték	„Political System” kvalitatív kategória	„Democracy Score” kvantitatív érték	„Democracy Category” kvalitatív kategória
41	Szomália	1,25	Rudimentary market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	nincs adat	1,50	Hard-line autocracy	7,00	1,38	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
42	Tadzsiszisztán	3,64	Poorly functioning market economy	1,67	4,12	3,55	Hard-line autocracy	6,00	3,60	Autocracy	6,54	Consolidated Authoritarian Regime
43	Türkmenisztán	3,93	Poorly functioning market economy	1,00	nincs adat	2,85	Hard-line autocracy	6,00	3,39	Autocracy	6,93	Consolidated Authoritarian Regime
44	Ukrajna	5,36	Functional flaws market economy	2,33	4,02	6,75	Defective democracy	0,00	6,05	Democracy	4,68	Transitional Government or Hybrid Regime
45	Üzbegisztán	3,79	Poorly functioning market economy	1,67	nincs adat	3,02	Hard-line autocracy	6,00	3,40	Autocracy	6,93	Consolidated Authoritarian Regime
46	Vietnám	5,93	Functional flaws market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	4,23	3,52	Hard-line autocracy	6,00	4,72	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel
47	Zimbabwe	3,46	Poorly functioning market economy	Az EBRD Transition Index nem közöl adatot	3,54	4,20	Moderate autocracy	3,00	3,83	Autocracy	nincs adat	A Freedom House Nations in Transit jelentéseiben nem szerepel

Magyarázat

a 4. háttéranyag Összehasonlító jelentések a posztoszocialista országokról dokumentumhoz

A oszlop

Sorszám

B oszlop

Az ország megnevezése

Kapitalizmus vs. szocializmus (C-F. oszlopokig)

C oszlop: „Market Economy Status” kvantitatív érték

129 ország esetében 2015. január végi időszakra közöl adatot a Bertelsmann a piacgazdaság állapotáról. A Bertelsmann piacgazdaságról alkotott elképzelése a mérhető gazdasági kibocsátáson, a versenyszabályozáson, a tulajdonjogok mellett szélesebb megközelítést alkalmaz, amely magába foglalja társadalmi igazság, a társadalmi egyenlőség, a szociális háló és a fenntarthatóság dimenzióit is. A pontos kvantitatív adatok forrása a Bertelsmann, 2016c adatfájl „BTI 2016” nevű munkafüzetlapján a 108. oszlopban található Market Economy Status, amely 14 indikátor számtani átlaga (bővebben lásd: Bertelsmann, 2016a: pp. 2-3 és Bertelsmann, 2016b: pp. 25-33). Ez az érték egy 1-10-ig terjedő skálán helyezkedik el, ahol 1 a legrosszabb, 10 a legjobb.

D oszlop: „Market Economy Status” kvalitatív kategória

A C oszlopban szereplő kvantitatív érték kvalitatív kategóriába is besorolható. A Bertelsmann 2016c adatfájl „BTI 2016” nevű munkafüzetlapján a 110. oszlopban található a Market Economy Status kvalitatív kategóriája, amely öt alkategóriát használ: i. Developed market economy, ii. Functioning market economy, iii. Market Economy with Functional flaws, iv. Poorly functioning Market Economy, v. Rudimentary Market Economy.

E oszlop „Competition Policy” kvantitatív érték

Forrás: EBRD, 2015b Tic nevű adatfájl „Page1_1” nevű munkafüzetlapjának a 28. oszlopában található az 35 országokhoz tartozó-, 2014-ik évre vonatkozó, Competition policy indikátor, amely arra vonatkozik, hogy a versenyt szabályozó jogszabályok, illetve intézmények mennyire hatékonyak, valamint milyenek az egyes piacokra való belépés korlátjai. Ez az érték egy 1-4,3-ig terjedő skála (1 a legrosszabb, 4,3 a legjobb). Az EBRD ezen indikátorának mérésének módszertana az alábbi forráson érhető el: EBRD, 2015a: pp. 3.

F oszlop „Goods market efficiency” kvantitatív érték

A pontos kvantitatív adatok forrás a World Economic Forum „GCI_Dataset_2006-2015” nevű adatfájlban felülről számítva-, a 2015-ös évre vonatkozóan az 575. (illetve két ország, Angola és Jemen esetében 2014 est adatok ugyanebben az adatfájl 1523. soraiban) találhatóak. Az úgynevezett „Goods market efficiency” indikátor közgazdasági tartalma az, hogy egy mutatószámában aggregálja többek között a piac dominanciáját, a helyi és külföldi verseny intenzitását, a befektetésre ösztönző adórendszert, a vámok szerepét és a monopóliumellenes intézkedéseket. Ez a kvantitatív érték egy 1-7-ig terjedő skálán (1 a legrosszabb, 7 a legjobb) helyezkedik el. A módszerről bővebben lehet olvasni (WEF, 2016a 13-15. oldalain).

Politikai-kormányzati formák G-től M. oszlopokig

G. oszlop „Democracy Status” kvantitatív érték

129 ország esetében 2015. január végi időszakra közöl adatot a Bertelsmann a demokrácia állapotáról. Az Democracy Status érték 18 indikátor számtani átlaga, pontos elérése a

Bertelsmann, 2016c - BTI 2016 nevű munkafüzetlapján a 106-ik oszlop (bővebben lásd: Bertelsmann, 2016a: pp. 2-3 és Bertelsmann, 2016b: pp. 15-24). Ez az érték egy 1-10-ig terjedő skálán helyezkedik el, ahol 1 a legrosszabb, 10 a legjobb.

H. oszlop „Democracy Status” kvalitatív kategória

A G oszlopban szereplő kvantitatív érték kvalitatív kategóriába is besorolható. Forrás: Bertelsmann2016c – „BTI 2016” nevű munkafüzetlapon a 107-ik oszlop alatt található a kategória kvalitatív megnevezése, amely öt alkategóriába tartozhat: i. Democracies in consolidation, ii. Defective democracies, iii. Highly defective democracies, iv. Moderate autocracies, v. Hard-line autocracies

I. oszlop „Political System” kvantitatív érték

129 ország esetében 2015. január végi időszakra közöl adatot a Bertelsmann a politikai rendszer állapotáról. Az Political System érték 7 indikátor összege (fontos, hogy nem átlaga), pontos elérése a Bertelsmann, 2016c - BTI 2016 nevű munkafüzetlapján a 98-ik oszlop (bővebben lásd: Bertelsmann, 2016a: pp. 8-9 és Bertelsmann, 2016b: pp. 15-24). Ez az érték egy 0-6-ig terjedő skálán helyezkedik el, ahol 0 a legjobb, 6 a legrosszabb.

J. oszlop „Status Index” kvantitatív érték

Az Status Index System érték 2 indikátor (Democracy és Market Economy Status) számtani átlaga, pontos elérése a Bertelsmann, 2016c - BTI 2016 nevű munkafüzetlapján a 4-ik oszlop (bővebben lásd: Bertelsmann, 2016a: p. 8 és Bertelsmann, 2016b: p. 4). Ez az érték egy 1-10-ig terjedő skálán helyezkedik el, ahol 1 a legrosszabb és 10 a legjobb,

K. oszlop: „Political System” kvalitatív kategória

Az I oszlopban szereplő kvantitatív érték kvalitatív kategóriába is besorolható. Forrás: Bertelsmann, 2016c – „BTI 2016” nevű munkafüzetlapon a 99-ik oszlop alatt található a kategória kvalitatív értéke, ahol két besorolást használ a Bertelsmann Index a Political System esetében: Democracy, vagy Autocracy

L oszlop „Democracy Score” kvantitatív érték

A Democracy Score az alábbi 7 db vizsgált szempontokhoz rendelt értékek, 2015-ös év végi időpontra vonatkozó számtani átlaga 29 ország esetében. A 7 kategória az alábbi: i. választási eljárás, ii. civil társadalom, iii. független média, iv. kormányzás demokratikus minősége, v. helyi önkormányzatiság demokratikus minősége, vi. igazságszolgáltatás intézményrendszere és függetlensége és vii. korrupció, mind a hét szempontoz egy 1-7-ig terjedő (1 a legjobb, 7 a legrosszabb) skála tartozik ezekről bővebben a bővebben Freedom House, 2016a: pp. 1-7 lehet olvasni.

M. oszlop: „Democracy Category” kvalitatív kategória

A Democracy Score (DS) indikátor értéke alapján a Freedom House 5 különböző alkategóriát definiál, amelyek az alábbiak: i. Consolidated Democracy (ha a DS nagyobb, mint 1,00 és kisebb, mint 3,00), ii. Semi-Consolidated Democracy (ha a DS nagyobb, vagy egyenlő 3,00 és kisebb, mint 4,00), iii. Transitional government/Hybrid Regime (ha a DS nagyobb, vagy egyenlő 4,00 és kisebb, mint 5,00), iv. Semi-Consolidated Authoritarian Regime (ha a DS nagyobb, vagy egyenlő 5,00 és kisebb, mint 6,00) és v. Consolidated Authoritarian Regime (ha a DS nagyobb, vagy egyenlő 6,00). A 2015-ös év értékeiről bővebben lásd az egyes országjelentéseket (Freedom House 2016b), vagy Schenckan, 2016: pp. 21-22. A módszertanról bővebben Freedom House, 2016a: pp. 7-12. és Schenckan, 2016: pp. 20 lehet olvasni.

Megjegyzés az L és M oszlophoz. A két oszlophoz felhasznált Freedom House Nations in Transit jelentése nem foglalkozik valamennyi általunk posztszocialistának tekintett országgal. Ezen országok esetében kvantitatív mutatószámok és kvalitatív minősítések a Freedom House (2016c) jelentésében találhatóak. Az ott közölt értékeléseket figyelembe vettük a 2. háttéranyag kidolgozásakor és az ezen alapuló két világtérkép, azaz a tanulmány szövegéhez tartozó 2. és 3. ábra elkészítésekor, illetve a tanulmány szövegének idevonatkozó részeinek megfogalmazásakor.

Források

- Bertelsmann Stiftung (2016a): *Transformation Index Methodology*, <https://www.bti-project.org/en/index/methodology/> letöltve: 2016-06-16
- Bertelsmann Stiftung (2016b): *Codebook for Country Assessments*. https://www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Zusaetzliche_Downloads/Codebook_BTI_2016.pdf letöltve: 2016-06-16
- Bertelsmann Stiftung (2016c): *Bertelsmann Transformation Index Országjelentések*. www.bti-project.org/fileadmin/files/BTI/Downloads/Zusaetzliche_Downloads/BTI_2016_Scores.xlsx Adatfájl. letöltve: 2016-06-16
- European Bank of Reconstruction and Development (2015a): *Methodology*. <http://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395237866249&d=&pagename=EBRD%2FContent%2FContentLayout> letöltve: 2016-06-16
- European Bank of Reconstruction and Development (2015b): *Country-level transition indicators*. *Tic*. Adatfájl. <http://www.ebrd.com/what-we-do/economic-research-and-data/data/forecasts-macro-data-transition-indicators.html>; www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395245467784&d=&pagename=EBRD%2FContent%2FDownloadDocument letöltve: 2016-06-16
- Freedom House (2016a): *Methodology*. <https://freedomhouse.org/report/nations-transit-2015/methodology> letöltve: 2016-06-16
- Freedom House (2016b): *Nations In Transit Országjelentések*. <https://freedomhouse.org/report/nations-transit-2016/nit-2016-table-country-scores> letöltve: 2016-06-16
- Freedom House (2016c): *Freedom in the World 2016. Table of Country Scores*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2016/table-scores> letöltve: 2016-07-25
- Schenkkan, N. (2016): *Nations in Transit 2016 - Europe and Eurasia Brace for Impact* https://freedomhouse.org/sites/default/files/FH_NIT2016_Final_FWeb.pdf letöltve: 2016-06-16
- World Economic Forum (2016a): *Appendix: Methodology and Computation of the Global Competitiveness Index 2015–2016*. <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/appendix-methodology-and-computation-of-the-global-competitiveness-index-2015-2016/> letöltve: 2016-06-16
- World Economic Forum (2016b): *Global Competitiveness Report*. Adatfájl. <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/> ; www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/GCI_Dataset_2006-2015.xlsx letöltve: 2016-06-16